HE 183/2020 vp
Lähettäjä: Melander, Sakari K <sakari.melander@helsinki.fi>
Lähetetty: keskiviikko 11. marraskuuta 2020 23.54
Vastaanottaja: Lakivaliokunta <Lakivaliokunta@eduskunta.fi>
Aihe: Re: HE 183/2020 vp (rahanpesu)

Hei,
Tässä osaltani vastauksia valiokunnan etäkuulemisessa 11.11. esitettyihin kysymyksiin.

1. Prof. Kimpimäki esitti kuulemisessa harkittavaksi, tulisiko RL 32:6:n 1 momentin 1 kohdassa mainitut tekotavat luovuttaminen ja välittäminen sisällyttää tekotapoina itsepesua koskevan luvun 11 §:n 2. virkkeeseen. Nähdäkseni tälle ei ole tarvetta eikä perusteita, koska HE:ssä 183/2020 vp on asianmukaisesti pyritty pitäytymään sellaisissa muutosehdotuksissa, joita direktiivi välttämättä edellyttää. Kuten LsN Kiriakos toi vastauksessaan ilmi, mainitut tekotavat ovat eivät perustu direktiiviin eikä direktiivin itsepesua koskeva velvoite mainittuja tekotapoja kata. Olisi pikemmin ongelmallista laajentaa ehdotetun itsepesun rangaistavuuden soveltamisalaa siitä, mitä direktiivi välttämättä edellyttää. Lisäksi on huomattava, että ehdotetussa RL 32:11:n 1 momentin 2. virkkeessä mainitut tekotavat muuntaminen ja siirtäminen ovat tekotapoina kattavia ja oletettavasti useimmissa tapauksissa pitävät sisällään luovuttamisen ja välittämisen.

2. Sekä valiokunnan puheenjohtaja Meri että ed. Rantanen tiedustelivat, tuleeko esityksessä ehdotetun mukaan itsepesu laajemmin rangaistavaksi kuin voimassa olevassa laissa. On nähdäkseni yksiselitteisen selvää, että HE:ssä 183/2020 vp ehdotetaan suhteellisen laajaa itsepesun rangaistavuuden alan laajentamista. Rahanpesudirektiivi tähän velvoittaa, vaikka ratkaisulle ei välttämättä olisi kansallisia perusteita. Itsepesun rangaistavuus on nähdäkseni kyetty rajaamaan direktiivin välttämättä edellyttämään, mutta kysymys ilman muuta on itsepesuna rangaistavan käyttäytymisen alan huomattavasta laajenemisesta.

3. Ed. Rantanen kysyi, ovatko rikosoikeudelliset periaatteet esteenä itsepesun laajemmalle rankaisemiselle. Vastaus tähän on kyllä ja ei. On ensinnäkin huomattava, että niissä tilanteissa, joissa itsepesua pidetään esirikoksen myötärangaistuna jälkitekona, itsepesuteon moitittavuus tulee katetuksi päärikoksesta tuomittavalla rangaistuksella. Tällöinkään itsepesu ei näin jää vaille rikosoikeudellista moitearvostelua. Vakiintuneet rikosoikeudelliset konkurrenssiopilliset periaatteet sekä rikoksen yksiköintiä koskevat opit sen sijaan rajoittavat sitä, milloin itsepesusta voidaan rangaista päärikoksesta erillisenä tekona. Tässä on perusteltua pitää lähtökohtana voimassa olevan ja ehdotetun RL 32:11:n ilmentämää lähtökohtaa, jonka mukaan itsepesu on vain poikkeuksellisesti rangaistava.

4. Ed. Rantanen tiedusteli, tulisiko itsepesusta säätää itsenäisessä rikossäännöksessä vai voimassa olevan mukaisesti RL 32:11:n poikkeussäännöksessä. Nähdäkseni on varsin painavia perusteita sen puolesta, että yksittäisen unioni-instrumentin (tässä rahanpesudirektiivi) täytäntöönpanon seurauksena ei lähdetä muuttamaan kansalliseen oikeuteen sisältyviä perustavaa laatua olevia ratkaisuja. RL 32:11:n rajoitussäännös ilmentää sitä edellä selostettua lähtökohtaa, jonka mukaan itsepesu arvioidaan pääsäännön mukaan päärikoksen myötärangaistuna jälkitekona ja on vain poikkeuksellisesti rangaistava. Itsenäinen itsepesua koskeva rikossäännös muuttaisi tämän lähtökohdan eikä sille ole esitettävissä perusteita.

5. Puheenjohtaja Meren vanhentumista ja sen katkaisemista sekä asianomistajan asemaa koskevien kysymysten osalta viittaan etäkuulemisessa LsN Kiriakosin esittämiin vastauksiin. Totean lisäksi, että käsitykseni mukaan lausuntopalautteessa esitetty työryhmämietinnön vanhentumista koskevaan tarkasteluun kohdistettu kritiikki on otettu huomioon HE:n s. 40.

Yst. terv., Sakari M.

--
Mr. Sakari Melander (LL.D.)
Rikosoikeuden professori – Professor of Criminal Law
Varadekaani (opetusasiat) – Vice Dean (Education)
Oikeustieteellinen tiedekunta – Faculty of Law
Helsingin yliopisto – University of Helsinki
PL / P.O. Box 4
FI-00014 Helsingin yliopisto / University of Helsinki